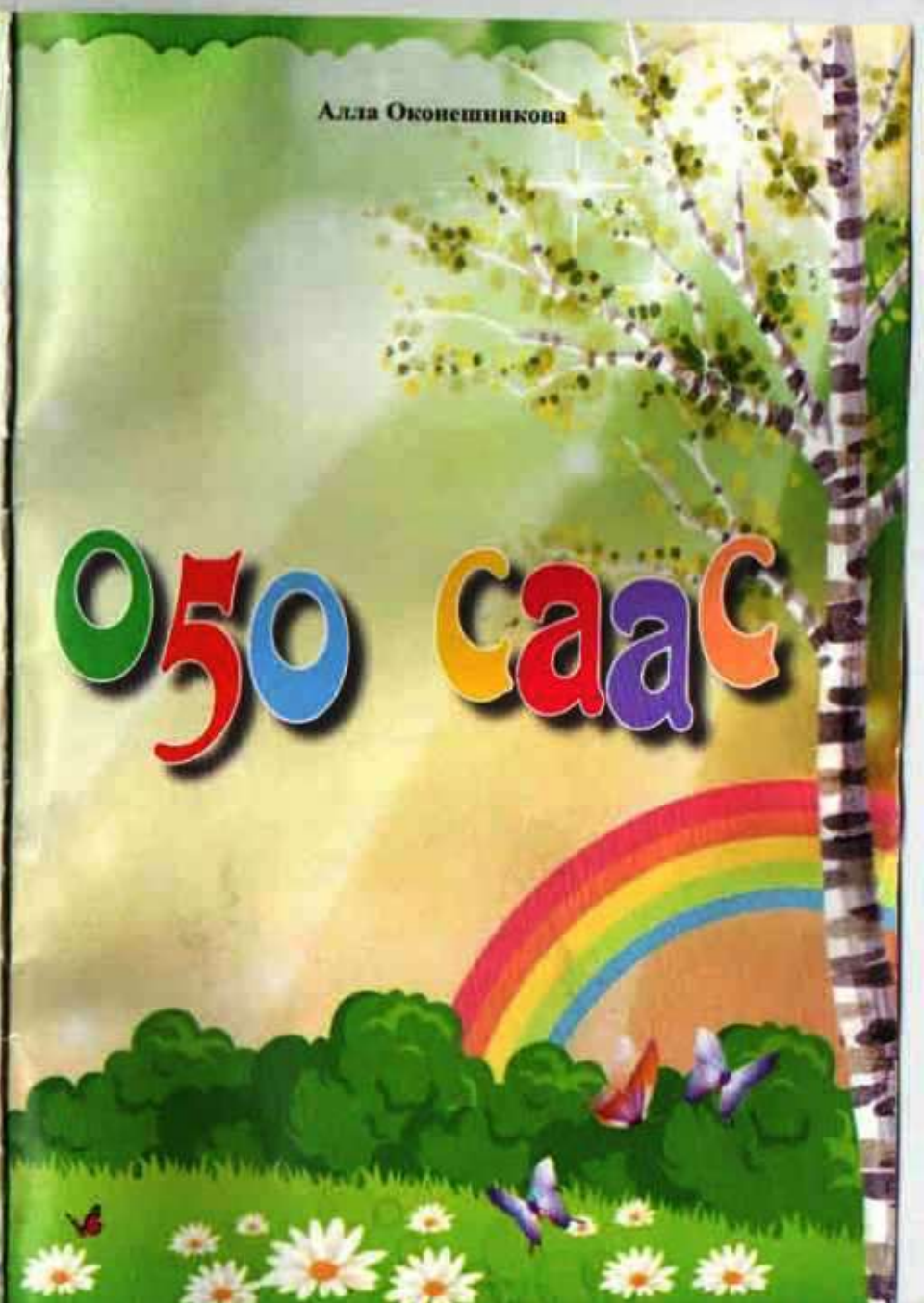


Алга Оконешникова

Оҕо саас



Оковешникова Алла Борисовна «Ладушка» оёо саадыгар 2004 сьлтан нитээччингэн үлэлнир. Орто анал үөрэхтээх. ДьПК кэтэхтэн үөрэммитэ.



Үс оёотун кыраларыт-тан элбэх хоһоону билэллэригэр дыһыһан туран дьарыктыыр. Кыһа Вика бигэ, алта сааһыттан бэйэтэ хоһоону айан холоноро. Хоһоонноруун эбэтэ Зинаида Афанасьевна блокнотугар суруйан тилэн испитэ. Билигин Вика ХИФУ иккис куурус устудьуона. Айарын тохтошпокко кистээн суруйар. Уолаттар кизэһэнэи ырыаҕа, хоһоонго дьарыктаваллар. Ардыгар оһуокайдаан да ыдаллар.

Алла Борисовна хоһооннору бэһис сьлын суруйар. Ол эрэри дьон дьүүлүгэр таһаара илик. Былырынгыттан оёо хоһоонноруун суруйан сабалаабыта. Кини хоһоон оёо өйүн-санаатын, тылын-өһүн сайыннарар дияр. Уонна быйыл нитийэхтин сьлддыбыт баба санаатын толорон оскуолаҕа киириэи иһниээһи саастаах оёолорго анаан кьра босуобуйаны таһаартарда.

СИБЭККИЛЭР

Сибэккилээх хонуубар
Тийэй кэлим мин бүгүн,
Эгнэ дыкти өгүнэн
Кизгэспитин кэрэтин.

Сибэккилин кэпсэтин
Саяаларбын үлгэстнэм,
Инигэстик хамсанан
Үгкүүлээммин тэлээрэм.

Өбөлгө этгэбим
Айылдабыт кизгэлин,
Саамай дыкти көстүүнү
Харыстыабын өрүүтүн.



ЭБЭМ ТИКПИТ ТАГАҔА

Эбэм тикпит тагаҕа
Эчи сылааһыан, сымнааһыан,
Эбэм тикпит тагаҕа
Эриэккэһин, кэрэтин.

Чысхаан тымныы да буоллун —
Куттамашын, тогмонгун,
Итин-куйаас да буоллун —
Тиригэһин-бусаһын.

Ырыа-үгкүү да буоллун,
Ооньуу-күлүү да буоллун,
Эбэм тикпит тагаһын
Куруук кэтэ сылдьабын.



СААС КЭЛЭ

Күммүт тыкта,
Сыдаанын сыдаада,
Үөрэ көрдө,
Сардаганын ооньоото.

Көтөр сагата
Алааспын толордо,
Кэрин тыаба
Кэбэбит чоргууда.



ХААР

Манган хаар түстэ,
Суорбанын үлүйдэ,
Күлүмүрдээн көһүнгэ,
Тымныгынан илгийдэ.

Кырнахтарын ыста,
Кылбачынан ылла,
Оһуорунан сымээтэ,
Ойуулаан кизгээтэ.

Ингэлэрэ тоһуна,
Хаачымыраан тыабаата,
Олуктарбын хаалларда,
Суолбун ойуулаата.



БЫЛЫГТАР

Күөх ыраас халлаанга
Көшпөх курдук былыгтар
Аргый налган усталлар,
Араастан хамсыллар,
Дыкти-кэрэ ойуунан
Таабырынаан ооньуудлар,
Ардыгар улааталлар,
Ардыгар кыччаан да ылааллар,
Өр манаан турдахха,
Остуоруйа дойдута
Мингэн кытта батыһар,
Үөрэ-көтө ойуоккалаһар.



САЛААСКАНАН ООНЬУОХХА

Сыншалагмыт эмиз үүниэ,
Сылаас буолбут тагырдыа,
Салаасканан ооньуохха,
Сыырга баран сырылыахха.

Салаасканы таһааран
Сыырга сүүрэн тинийэххэ,
Сонно тинийэт олорон
Сырылаччы сыырдыахха.

Саһыгараччы күлүүххэ,
Сыыр үрдүгэр тахсыахха,
Сыншаланы атааран
Сибигэйи салгыһынан тыһыахха.



КУСЧУТ УОЛ

Саас буоларын кэтэһэн
Санаабытын толороору
Саатын эрдэ бэлэмниир,
Санаан кэлэн ыраастыыр.

Сыл дайы булда эбилгэн
Сааһыт буолбутун бэлэстниир,
Сыалы ытан үөрэнэр,
Сыалын хайаан да ситиһэр.

— Саха омук уолабын,
Саабын хайаан да харыстыам,
Сааһырахпар дадизэри —
Санныбар сүгэ сылдымам.



КЭРЭЧЭЭН КЫРГЫТТАР

Кэрэчээн кыргыттар
Сибэккигэ тэптээхтэр,
Мичээрдэрэ минһынгэс,
Санаалара сайаҕас.

Киэргэллэрэ элбэҕини,
Өсөө тупсан кэлбиттэр,
Суһуохтара уһунуон,
Нарын-намчы буолбуттар.



ОТЧУТ УОЛ

Самаан сайын сатыылаан
Ходуһаҕа бардыбыт,
Эһэм онно кэтэһэр,
Өрүү көмөҕө наадыһар
Өлгөм хойуу от үүммүт,
Охсулларга сөп буолбут,
Күүстээх үлэ күргүөмэ
Саҕалаһа биниэхэ,
Сааһым кыра дэбэҕкэ
Туһа киһитэ буолаары
Хорсун санаа ыһанһым,
Көмөлөһөргө сорунһум,
Хотуурунан охсорго,
Хайдах сөпкө тутарга,

Сэрэхтээхтик туттарга
Эһэм миһин үөрэттэ,
Эбэбиттэн көрөммүн
Бугуулары муһһабын,
Бүччүмгээхтик туттаммын
Үлэнирбин салһыбын,
Хабыллыбыт иһини
Дьонһорбуттан кистиһини,
Көлөһүммүн сотоммун
Туора-маары анһабын,
Омурһанга олорон
Чугас дьонум хайһыһлар,
Көмөбүттэн үөрэһнэр
Улааһыһһын этэллэр.



КУСТУКЧААН

Айылһабыт дьикитэ —
Араас өнгөөх кустукчаан
Ардах кэһиэ таһыста,
Араһаста саҕалаан
Эһигиттэн көрөммүн
Өн арааһын мин биллэм,
Сураһһыһың элбэһин,
Аһсаан аһа үөрэһним.



ТААБЫРЫН

Чорбөйбүт кулгаахтаах,
Чоңулуйбут харахтаах,
Түргэн, быһый атахтаах,
Кып-кыракий кутуруктаах.

Дыал кэмни батыһан
Саһынһаһын уларыттар,
Кып-кыра да тыстан
Куттанан саһан хаалар,
Бу кимни таайыт,
Эпиэккитин биэрнэ.



ОҢУОКАЙ

Саха таптыыр үйгүүтэ —
Оһуокайбыт биһигэ.
Илослэртэн ылсыабыт,
Төгүрүчү туруоһун,
Наһылыччы саһалаан
Кылаһахтаан ылаабыт,
Күн эргинрин батыһан
Эйиэккэлээн тэйиэбин,
Тэтиммитин түргэтэн
Ойуоккалаан иһиэбин,
Сыйһа сиртэн дэгдэйэн
Үйгүүлээммит тэйиэбин,
Кыаҕа суоһу кытары
Кыһаттыабын, доһоттоор,
Куолаһытын тупсаран
Хоһуйаммыт туойуоһун.



САХА УОЛАБЫН!

Чысхаан тымны да буоллун,
Чабыан турума!
Ардах-силийэ да буоллун,
Арҕаабын хайыһыма!
Эн сахабын,
Эн хорсуннун!
Эн кыахтааххын,
Эн күүстээххин!
Олонхо бухатыра,
Олоххо эрэйдээххин!
Орто туру дойдуга
Көлүнгүни салбыгың!
Эн сахабын,
Эн ньоҕойгун,
Эн барытын
Бу сиргэ сатыгың.
Алгыһынан аргыстас,
Айылҕалыан доҕордос,
Байанайы батыһан
Булчут бэрдэ эи буолаар!



ДЬЭДЬЭННЬИТТЭР

Айылҕабыт бэлэбэ —
Кып-кытархай дьэдьэнэ
Миһынгэстэй сытынан
Ыгырара кэрэтиэн.

Сылайары билбөккэ
Хомуйуохха түргэник,
Бачча элбэх дьэдьэнтэн
Оҕоойукпут туолуоҕа.

Дьэдьэнтигэр тийэммит
Эбэдьэнтин үөрдүүхкэ,
Дьэдьэммитин буһарыа,
Барыанньалаан күндүдүү.



ЧЫЫЧААХ УЙАТА

Чыычаах уйа тутгубут,
Онно сымьыт хаалларбыт,
Чугаһынан кэтинрэ,
Умнубакка төһнөрө.

Соторуан чопууска
«Чыып-чаап» сагарыа,
Кыһатынан тырыбынаан
Салгынга уйдарыа.

Айылҕаны кизгэтэн
Ырыатынан толоруо,
Оччобуна биһиэхэ
Саһаабытын көтөбүө.



ЫЙ

Ыйга кыыс озорор дииллэр,
Хайдах онно тийбитэй?
Тоҕо ыйга барбытай?
Сатаан кыайан эһигэтэр,
Толору эһигэт бигэрбэтэр,
Одуулуубун мин ыйм,
Кыһы корду сатымын,
Ый бэйэтэ мичээрдинир,
Кыһы кистээн мичигинир,
Оргуһохтаах кыысчаанга
Ылдьыт буолан бараары
Ыйтан суолу көрдөстүм,
Ыларыгар ыгырдым,
Суолу быраһан бигэрбэтэ,
Дьизлиир суолбун ыйбыта,
Толору эһигэт ылбакка
Дьизлиир буоллаам ол кэнигэ.



ДҮКЭЭБИЛ

Дүкээбил эрэ ооһьоотор,
«Тымны буолла» дэһэллэр,
Оччоруна дүкээбил
Тымны доҕоро эбит дии.
Сага дьылга тарыста,
Санаабытын көтөхтө,
Сага сылы көрсөөрү
Синтэбинэн сапсыанна.



КНИГЭ

Араас тыллара ситимнээн
Арааһы да кэпсигини,
Сагарбакка сааһылаан
Санаабытын түмэбин.

Остуоруя кэпсигини,
Таабырыннаан ылабын,
Ойуугунаа үөрдэбин,
Таштырбытын билэбин.

Харыстыахпыт эйгини,
Куруук укта сымдыахпыт,
Улааттарбыт даһаны
Умнубакка көрүүхпүт.



ЧУОРААН

Хобо чуораан тылаагта,
Ооньуутугар ыгырда,
Бары бииргэ түмсүөбүг,
Чуораанчыктыан ооньуобүг.

Саһа-саһа лыгкышыр,
Була охсуг түргэнник,
Онтон бийиги саһаахпыт,
Чуораанчыктан куотуохлут.

Сарсын эмгэ ооньуохпуг,
Чуораанчыкпыт, кэтэһээр,
Сылайбыты билбэксэ,
Үөрэ-көтө сырсаахпыт.



ҮӨРҮҮЧЭЭНЭ ЭН БУОЛААР

Мин баттаххын тарыбын,
Өссө тупсан көстөөр дуу,
Нарын, сырдык мөссүөнүг
Мингин өссө үөртүн дуу.

Сааскы күммүт сарыалыны
Сандаарыччы мичээрдээр,
Өссө күүскэ тупсантын
Үөрүүчээгэ эн буолаар.



КЫТАЛЫК

Сахам сирин кизгээз,
Кыраһыабай көтөрө
Үгкүүтүгүзи сөхтөрдө,
Дьолу түстүүр бэйэтэ

Кытыгырас ыраабын
Дьонго бэлэх уунабын,
Сырдык ыраас халлаанга
Намыһыа көтөрүн.

Кынталдыһар көстүүгүн,
Кылбаа манган кынаккын,
Кэрэ-мааны көтөрү
Кэрэхсинбит, сэргинбит.

Сайын ахсын санаабын
Сыгалы кэлэн кэлсингин,
Тохтоон, истэн ааспыкка
Дьолу бэрсэр аналлааххын.



ИҢНЭЭБИТЭ

Сибэккитэр.....	2
Эбэм тикпит таҕаһа.....	3
Саас кэллэ.....	4
Хаар.....	5
Былыттар.....	6
Саллаасканан оонньоохха.....	7
Кусчут уол.....	8
Кэрэгээн кыргыттар.....	9
Отчут уол.....	10
Кустукчаан.....	11
Таабырын.....	12
Оһуокай.....	13
Саха уолабын!.....	14
Дьэдьэһиньитэр.....	15
Чымычаах уйата.....	16
Ый.....	17
Дьүкээбил.....	18
Кинигэ.....	19
Чуораан.....	20
Үөрүүчүгү эн буолаар.....	21
Кыталык.....	22

0+

Уус-уран табиары
Ого саас

Алтар А.Б.Оковелникова
Оскулага кырыс ичинизги околорго амыр

Эрдэжтэр Р.Н.Ноговицкая
Хартыскалар Е.Н.Винокурова архымылтан уонна
интернет сайыматтан туһаныллылар

Орто Халыма улуусун "Халыма долгуннара" хайыат
эрдэжсигиз "Сада Өрстүүбүдүктүн
Автономнай тархаттыгыр бүтүттүгиз

